

FATURA 70 MİLYAR D

2023 büyüme hedefinde DEPREM ETKİSİ

Türkiye'nin ekonomik büyümesine 1.15 puan katkı veren OHAL kapsamındaki deprem bölgesindeki 10 il, 2022 verileriyle Türkiye ihracatının yüzde 10.9'unu, vergi gelirlerinin yüzde 7.5'ini oluşturuyor

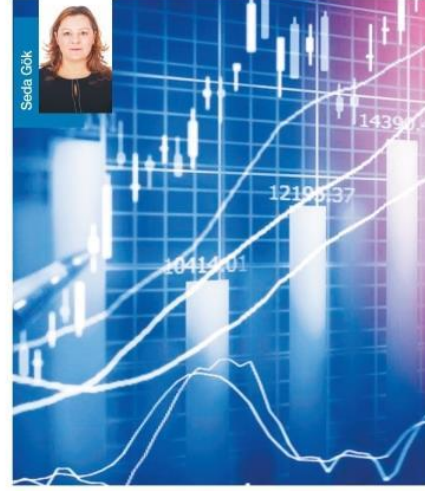
TÜRKİYE, 6 Şubat'ta Kahramanmaraş merkezli iki depremle sarsıldı. Depremler, Türkiye'nin toplam Gayri Safi Yurtiçi Hasılası'nın(GSYH) yaklaşık yüzde 10'unu gerçekleştiren 10 ili vurdu. OHAL kapsamındaki bu iller, Türkiye'nin ekonomik büyümesinin 1.15 puanını oluşturuyor. Depremi vurduğu Kahramanmaraş, Adana, Malatya, Gaziantep, Diyarbakır, Hatay, Adıyaman, Osmaniye, Şanlıurfa ve Kilis'te ekonominin yaralann sınırlaması sürecinde üretimin durmasıyla ekonomik kayıpların ayağın ayağın belirginleşmeye başladı. 210 milyar TL'lik de ek bir bütçe açığının oluşması öngörüldü. GSYH katkısı yüzde 10'un üzerinde olduğundan üretimi en az yüzde 10 olumsuz etkileyeceği tahmin ediliyor. Bu süreç; 2023 yılı GSYH beklentilerinin aşağı yönde revize edilmesini beraberinde getiriyor. Yaşanan bu gelişmelerin Türkiye'nin 2023 büyümesine 1 puandan fazla olumsuz etkisi olabileceği tahmin ediliyor. Türkiye ekonomisi 2022 yılında yüzde 5,6 oranında büyüme kaydetti. Ekonomistler, 2023 yılında ise depremin bilançosunun büyüme performansına etkisinin daha net görüleceğine işaret ediyor.

152 FİRMA 500 LİSTESİNDE

İstanbul Sanayi Odası'nin açıkladığı 'Türkiye'nin 500 Büyük Sanayi Kuruluşu' 2021 araştırmasına göre bu listede Gaziantep'ten 33, Kahramanmaraş'tan 16, Adana'dan 12 ve Hatay'dan 12 firma bulunuyor. Depremi yoğun yaşadığı 10 ilde **ISO 500**'ün ilk ve ikinci listesinde ise 152 kuruluş yer alıyor. Deprem bölgesindeki illerin ihracatı toplam ihracatın yüzde 10,9'unu gerçekleştiriyor. TÜİK'in 2022 verilerine göre Gaziantep 10,2 milyar dolarla en fazla ihracat yapan iller arasında 6'ncı sırada. Depremden etkilenen diğer illerden Hatay ve Adana sırasıyla 4,1 milyar ve 3,1 milyar dolarla en çok ihracat yapan iller arasında. Bunun yanında İskenderun ve Mersin limanları bölgesinde mal sevkiyat ve ithalatın merkezi konumunda.

VERGİ GELİRİNİN YÜZDE 7.5İ

Deprem bölgesinde bulunan mükellefler için mücbir sebep hali ilan edildi. Depremi etkisini bütçe açısından değerlendirdiğimizde 2022 yılında 2 trilyon 353,3 milyar TL olan toplam vergi gelirlerinin 176,4 milyar TL'sini depremden etkilenen 10 ilin ödediği görülüyor. Bu ise toplam vergi gelirlerinin yüzde 7,5'ini oluşturuyor. Bütçe gelirlerinin de yüzde 6,8'i bölgeden... Üretim kaybı ne kadar olacak ve ekonominin faaliyetleri ne kadar duracak/aksayacak henüz bilinmiyor. Elbette bütçeden ilave harcamalar yaparken bir de beklenen vergi geliri elde edilemeyince negatif etki olacağı aşikar görünüyor.

350 MİLYAR TL YATIRIMA

Nüfusun yüzde 18'ini barındıran ve Suriyeli göçmen özelinde en fazla kişinin bulunduğu bölgede yaşanan felaketin; **sanayi**, dış ticaret, tarım ve hizmet sektörleri açısından büyük kayıplar yaşatması bekleniyor. **Sanayi** bölgelerinin durduğu ya da yüzde 25 kapasite ile çalıştığı ve limanların büyük hasar aldığı bölgede yaşanan felaket sonucunda gerçekleşecek zararın Türkiye GSYH'sının yaklaşık yüzde 2'si olabileceği tahmin ediliyor. Depremi Türkiye'de turizm sektörüne etkisinin sınırlı olacağı beklenirken, o bölgedeki hizmet sektöründeki KOBİ'ler ve küçük esnaf için ciddi ekonomik yardımlar gerekiyor. Deprem sonrası kesintinin boyutunu gösteren EPIAŞ verilerine göre Türkiye'de elektrik kullanımını 6 Şubat günü bir hafta öncesine göre yüzde 10 düşü. Kırsalda, ahırlar, depolarda yaşanan yıkımın tarım ve hayvancılık sektörüne de ciddi bir darbe yaratacağı bekleniyor. TÜİK'in 2021 verilerine göre felaketin yaşandığı 10 ilin Türkiye GSYH'ye katkısı 674 milyar 830 milyon TL ve bunun yüzde 50'sinin depremler silindiyini düşünürsek deprem sonrası 350 milyar TL gibi bir yatırımın yapılması gerektiği öngörüldü. Gerekli yatırımların finansmanı için; Borsa İstanbul'da işlem gören Emlak Konut bölgesinde depreme dayanıklı konut inşaatı için yeni borçlanma araçlarını piyasaya sürmesi öngörüldü. 1999 depreminden sonra kalıcı hale gelen iletişim ve yurt dışı çıkış harcı gibi kaynaklar bu alanda kullanılabilirliği ifade ediliyor.

EK BÜTÇE AÇIĞI

ALTINBAŞ Üniversitesi Ekonomi Bölümü Öğretim Üyesi Prof. Dr. Hayri Kozanoğlu, deprem felaketinin insani boyutunun çok daha önemli olduğunu belirtti. Bununla birlikte hayatta kalanların daha güvenli ve huzurlu bir yaşam sürübilmesi için maddi zararların bir bilançosunu çıkarmak ve yeniden imar planının maliyetini hesaplamak gerektiğinin de altını çizdi. Merkez Bankası'nın son anketine atfta bulunarak 21 TL ortalama kur tahmini çerçevesinde 210 milyar TL'lik ek bir bütçe açığı beklendiğini söyledi, "2023 bütçe açığı hedefi 660 milyar TL idi. Böylelikle 900 milyar TL'yi zorlayan bir bütçe açığı gerçekleşebilir. Bunun için de ek bütçe gerekir" dedi. İnşaat maliyetlerinin yüzde 30'u ithalata dayalı. Bu, 9 milyar dolar ek bir cari açık ortaya çıkmasına neden olabileceği tahmin ediliyor. Merkez Bankası rezervlerini fazla zorlamaması için dış finansman gerekiyor. 6 Şubat depreminin baz senaryo çerçevesinde 50 milyar dolar gibi bir maliyeti çıkacağını tahmin eden Prof. Dr. Kozanoğlu, "Hesaplamaya bu 9 milyar dolar ek cari açığı katmıyoruz. Çünkü bu rakamın büyük kısmı zaten bütçe açığına yansıyor" diyerek, kütümser senaryoyla toplam faturanın 70 milyar dolara kadar yükselme olasılığı bulunduğunu paylaştı.

OLARA YÜKSELEBİLİR

Esnaf da enkaz ALTINDA KALDI

KAHRAMANMARAŞ merkezli depremlerin ardından bölgede hayat dururken, felaketin yaralarının sanlmaya başlanmasıyla esnafın yaşadığı yıkım da gözler önüne seriliyor. Depremde esnafın yeniden ticaret hayatına kazandırılması için bir an önce çalışmalara başlanması bekleniyor. Afet bölgesindeki 11 ilde, 415 meslek dalında, 367 bin esnaf ve sanatkar bulunurken, iş yerlerinde hasar tespit çalışmaları devam ediyor. Enkaz kaldırma çalışmaları sürerken, dükkanı ayakta kalan esnaf da kepenk açmaya başladı. Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanı Murat Kurum, geçtiğimiz günlerde yaptığı açıklamada, AFAD koordinasyonunda geçici iş yerlerinin kurulmasını yapmaya başladıklarını müjdesini verdi. Esnaf, işçi ve şehrin ileri gelenlerinin talepleri doğrultusunda şehir merkezlerini şekillendireceklerini belirten Kurum, gerekli imar düzenlemesini yine bu çerçevede gerçekleştireceklerini vurguladı.

ÇALIŞMALAR SÜRÜYOR

Türkiye Esnaf ve Sanatkarlar Konfederasyonu (TESK) tarafından, deprem bölgesindeki esnaf ve sanatkarların zararını tespit etmek amacıyla

Deprem Bilgi Formu oluşturuldu. Çalışmaya, depremden zarar gören esnaf ve sanatkarların yeniden iş yapabilmesi için yol haritası çizilmesi hedefleniyor. TESK, esnaf ve sanatkarın depremden ne ölçüde zarar gördüğü ve kaç iş yerinin kaybedildiği tespit edilerek esnafı yeniden ayağa kaldırmak için çalışmalarını sürdürüyor. İzmir Esnaf ve Sanatkarlar Odaları Birliği (IESOB) de afet bölgesinden geç ederek İzmir'e yerleşen depremlere istihdam olanakları sağlamak için çalışmalara başladı. IESOB bünyesinde oluşturulan Kriz Masası marifetiyle tüm odalarda esnaf sanatkarlar bölgeye yardım için çalıştı.

OSB'lerde hasar oldukça büyük

DEPREMDE OSB'ler de ağır hasar gördü. Bölgenin istihdamının önemli bir kısmını karşılayan OSB'lerde fabrikalar çökerken, üretim faaliyetleri durdu. Tekstil, tarım, demir-çelik ve gıda alanında Türkiye sanayisinde önemli bir yere sahip olan bölgedeki OSB'ler istihdamın da önemli bir kısmını oluşturuyor. Deprem nedeniyle vatandaşlar farklı illere göç ettikleri için firmalar da işi bulma konusunda endişe yaşıyor. Afette en büyük maddi kayıpların yaşandığı

illerden birisi de Hatay oldu. Küçük sanayi işletmeleri yerle bir olurken, dağlık arazide kurulu OSB ise yıkımdan az hasarla kurtuldu. Edinilen bilgilere göre; bin 500 küçük ölçekli, yan sanayi niteliğindeki işletmeden bin 400'ünün binasında, iş yerinde çökme meydana geldi. Bu durum büyük sanayi işletmelerini de durdurdu.

Deprem merkez üssü Kahramanmaraş'ta ise sanayici toparlanma ve hızla yeniden üretime dönüş için destek istiyor.

ilde, çöken ve hasar alan çok sayıda fabrikasının olduğu belirtiliyor. Çok sayıda işletmenin zarar gördüğü Malatya'da ise fabrikaların yüzde 25'inde çökme görülürken, üretim ve ihracatta düşüş bekleniyor. OSB'lerin büyük zarar gördüğü Adıyaman'da da işçilerin başka illere gitmesinin önüne geçmek için konteyner kent çözümleri olarak gösteriliyor. Büyük çaplı hasarların yaşanmadığı Gaziantep'te ise fabrikalarda makineler arızalanırken, üretime 15-20 gün ara verildi.

Ticaret desteklerle ayağa kalkacak

DEPREM bölgesinde şirketler, hem hasar tespit çalışmalarını sürdürüyor hem de teknik sorunlarını gidermeye çalışıyor. Hasarı olmadığı fabrikalarda ise deprem nedeniyle verilen aranın ardından üretime tekrar başlandı. İş dünyası temsilcileri de başta söz konusu sektörler olmak üzere özel acil ve çözüm üreten önlemlere ihtiyaç duyulduğunu belirtti. Kanaat önderleri, tüm bu sıkıntıların çözümünün bölgedeki üretimin ve ticaretin yeniden canlandırılmasından geçtiği kanaatinde

birleşti. İş insanları, ilk olarak bölgedeki barınma ihtiyacının giderilerek, bölge sanayicisine gerekli desteklerin verilmesi gerektiği görüşünde.

Sektör temsilcileri, Türkiye'nin önde gelen holdingleri ve şirketlerinin ivedilikle deprem bölgesindeki bayilerinin toparlanması ve ayağa kalkması adına seferberlik ilan etmesi gerektiği belirtiyor. **Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği (TOBB)**, bölgedeki ticari hayatın normale dönme sürecini hızlandırmak için adım atarak, afet

illerinde bulunan organize sanayi bölgeleri (OSB) ve sanayiye yakın noktalarda, konteyner kentler ve yeni yapılacak bina ve evler için inşaat malzemeleri sektörüne büyük görev düşeceği açıklamasında bulundu. Deprem bölgesinde sanayi ve ticaretin sürdürülebilmesi için hammadde, ara mamul ve nihai ürün, ayrıca ihracat bazlı lojistiği için tüm ulaştırma imkanlarının hızla iyileştirilmesi gerekliliği de sektör temsilcileri tarafından paylaşılan öncelikli adımlar arasında yer alıyor.